

Ples črk

BLAŽ LUKAN

Le Grand macabre

avtorica **Eme Kugler**
glasba **György Ligeti**
produkcija Zank, Ljudmila
premiera 1. 11. 2005
zapis po prvi ponovitvi

eksperimentalni film

Kakšen film je *Le Grand macabre* Eme Kugler? Najprej je pred nami glasba, sicer v ušesih, a tudi v pogledu, gre namreč za posnetek žive izvedbe Ligetijeve istoimenske opere v pariškem gledališču, v režiji Petra Sellarsa. Tako gledalci slišimo pevec, šume ob njihovem premikanju po odru in slišimo tudi reakcije občinstva na »platnu«. Tako je prostor slišnega nenadoma tudi »viden«, seveda v naši predstavnosti, k čemur pripomore tudi poslušanje opere z nosilca v prostoru kinodvorane in v dogodku nenadoma zaznamo neke vrste podvojenost.

Nato je pred nami besedilo opere, prevedeno in projicirano na platno v obliki »zrežiranih«
napisov. Napisi, dolgo časa

neločljivi del (nemega) filma, niso samo literarni dodatek k sliki, ki je zaradi odsotnosti verbalnega nemara »nepopolna«, temveč njeno integralno sporočilo. Napisi v *Eminem* filmu so namreč več kot le to. Najprej so prevod opernega libreta, nato izvirni avtorski dopis »praznin«
v opernem toku, vselej v duhu originala, končno pa povsem osamosvojeni, skorajda letristični »likovni«
znaki, ki premišljeno, ritmično, montažno natančno obvladujejo filmsko platno, izginjajo in se ponovno dvigajo iz lastnega »pepela«, njihovi »prihodi«
in »odhodi«
pa dajejo filmu značaj nekakšnega vitalizma. Če jih dobro pogledamo, se gibljejo po površini »slike«
in ne prodirajo vanjo; njena globina je namreč – spet – popolnoma avtohtona. Pogosto je globinsko polje slike samo črnina, z rahlim odtenkom barve (rdeče, modre), v glavnem pa jo napolnjuje abstraktna gibajoča se »pokrajina«, zdaj na »tleh«, zdaj na »nebu«, ki ni nikdar ilustrativna, kljub temu

pa ima sama zase dramaturško načrtovan potek.

Zadnja plast dogodka smo gledalci, maloštevilni (na prvi ponovitvi) in nekateri tudi odhajajoči in vsak s svojo »zgodbo«, ki mu jo vzbuja »dogajanje«
na platnu ali pa težko ubranljivi »spanec«, kamor ga »vlečeta«
onirična teža in ritem besed. Potoniti v temačno globino se zdi na tem vseobvladujočem mrtvaškem plesu povsem legitimno in le težko – a ne nemogoče, v makabrističnem *Eminem* veselju je vendarle neka lucidna logika in duhovit načrt – se je nato povrniti v budno stanje.

Tako teče ta izrazito formal(istič)no zasnovan eksperimentalni film, unikaten v zamisli in dorečen v izvedbi, njegov smisel pa moramo zunaj besed – groteskno ekspresivnih, morečih, mračnih, dokončnih, a tudi igrivo vulgarnih – in njihove vizualne režije »ekstrahirati«
sami. Zahtevno opravilo, a nikdar brez svojevrstnega »užitka«.